

УДК 343.13 (477)

ПОНЯТТЯ ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ

Фірман О.В., аспірант
кафедри кримінального процесу та криміналістики
Львівський національний університет імені Івана Франка

Стаття присвячена дослідженню поняття, підстав застосування запобіжних заходів та аналізу судової практики.

Ключові слова: запобіжні заходи, мета і підстави застосування запобіжних заходів, обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу.

Статья посвящена исследованию понятия, оснований применения мер пресечения и анализа судебной практики.

Ключевые слова: меры, цель и основания применения мер, обстоятельства, учитываемые при избрании меры пресечения.

Firman O.V. THE NOTION AND GROUNDS FOR APPLICATION OF PRECAUTIONARY MEASURES
Article is dedicated to research of notion, grounds for application of precautionary measures and analysis of the court practice.

Key words: precautionary measures, aim and grounds of application of precautionary measures, conditions, which are considered when applying precautionary measures.

Постановка проблеми. Незважаючи на розширення системи запобіжних заходів, встановлення чітких підстав для їх застосування, слідчі судді та суди не завжди дотримуються встановлених КПК України приписів, ухвалюючи у такий спосіб неправосудні рішення.

Ступінь розробленості проблеми. Розгляду питань застосування запобіжних заходів присвячено чимало наукових праць, серед яких варто відзначити роботи Ю.М. Грошевого, М.В. Лиманської, Л.М. Лобойка, В.К. Матвійчука, Р.М. Муртазіна, О.Г. Шило та ін. Попри це, питання застосування запобіжних заходів за КПК України не вичерпали своєї актуальності, залишаються проблеми, які ще не одержали однозначного вирішення на практиці та у наукових колах.

Метою статті є дослідження поняття і підстав для застосування запобіжних заходів, аналіз судової практики, виявлення та вирішення проблем, з якими стикаються слідчі судді, суди при обранні конкретного виду запобіжних заходів.

Виклад основного матеріалу. Запобіжні заходи є найбільшою, найчастіше застосовуваною на практиці своєрідною групою у системі заходів забезпечення кримінального провадження.

Запобіжні заходи є суто процесуальною категорією, яка має превентивне значення. Їх застосування зумовлюється як конфліктною ситуацією, яка виникає під час кримінального провадження, так і обставинами, що впливають із складності та необхідності забезпечення його завдань.

Законодавець присвятив запобіжним заходам окрему главу – 18 КПК України,

оскільки вони мають особливу мету, підстави, процесуальний порядок їх застосування та власну систему.

З одного боку, застосування запобіжних заходів завжди пов'язане з обмеженням конституційних прав і свобод людини, з іншого, – із забезпеченням успішного виконання завдань кримінального провадження.

Щодо визначення поняття запобіжних заходів, то серед науковців існують такі позиції.

На думку З.Ф. Ковриги, запобіжні заходи є заходами процесуального примусу, які обмежують свободу дій обвинуваченого (підозрюваного) і застосовуються у відповідності з кримінально-процесуальним законом із метою обмеження суспільства від небезпечних від нього осіб і успішного виконання завдань правосуддя [1, с. 104].

З.З. Зінатуллін вважає, що у понятті запобіжних заходів повинні відобразитись лише найбільш суттєві їх ознаки, тому визначає запобіжні заходи, як примусові засоби кримінально-процесуального характеру, які застосовуються у суворо вказаних у законі випадках відповідними органами щодо обвинуваченого (підозрюваного), підсудного, засудженого, і мають на меті не допустити можливості вказаним особам ухилитися від слідства і суду, перешкоджати встановленню об'єктивної істини по справі, або продовжити злочинну діяльність, а також забезпечити виконання вироку [2, с. 66].

Н.М. Кісеєв дає таке визначення запобіжних заходів – це заходи державного примусу, передбачені кримінально-процесуальним законодавством, які застосовуються до підозрюваного, обвинуваченого,

підсудного для запобігання вчинення даними особами негативних дій у ході досудового розслідування, або при виконанні вироку [3, с. 443].

Л.М. Лобойко визначає запобіжні заходи, як частину заходів забезпечення кримінального провадження, спрямованих на забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого шляхом певного обмеження їхніх прав [4, с. 163].

Юридична природа запобіжних заходів визначається змістом та характером кримінально-процесуального примусу. Усі ознаки кримінально-процесуального примусу, заходів забезпечення кримінального провадження мають пряме відношення до запобіжних заходів. Водночас запобіжні заходи мають і свої специфічні ознаки.

До характерних ознак запобіжних заходів належать:

1. Їх застосування пов'язане з обмеженням особистої свободи людини, її права на безперешкодний вибір місця перебування, обмеженнями майнового характеру.

2. Запобіжні заходи повинні використовуватися у суворій відповідності до їх мети за наявності встановлених підстав, врахуванні визначених обставин та з дотриманням передбаченої процедури.

3. Застосування того чи іншого запобіжного заходу повинно завжди здійснюватися слідчим суддею або судом (прокурором у випадках, передбачених ст. 615 КПК України).

4. Умовою застосування запобіжного заходу є набуття особою процесуального статусу підозрюваного або обвинуваченого.

5. Запобіжний захід не може бути більш суворим, ніж покарання, що загрожує підозрюваному, обвинуваченому.

6. Застосування запобіжного заходу є правом, а не обов'язком слідчого судді чи суду.

7. Інститут запобіжних заходів покликаний сприяти виконанню завдань кримінального провадження і протистояти будь-якій спробі перешкодити цьому з боку підозрюваного чи обвинуваченого.

Тож запобіжні заходи – це система заходів кримінального процесуального примусу, які полягають в обмеженні конституційних прав і свобод людини, застосовуються на підставі, за умов та у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законом слідчим суддею, судом (в окремих випадках й прокурором) до підозрюваного, обвинуваченого з метою забезпечення виконання покладених на них процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду, знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення

для встановлення обставин кримінального правопорушення, незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні, перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином, вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Слід зазначити, що у КПК України вживаються терміни «обрання» та «застосування» запобіжного заходу. При цьому «обрання» використовується у ст. 178 та ч. 6 ст. 193 КПК України, натомість в інших нормах йдеться про їх застосування. Згідно з ч. 6 ст. 193 КПК України слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, та обрати такий запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі, якщо прокурором, крім наявності підстав, передбачених ст. 177 КПК України, буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук. У такому разі після затримання особи, і не пізніше, як через сорок вісім годин з часу її доставки до місця кримінального провадження, слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого розглядає питання про **застосування обраного запобіжного заходу** (виділено мною. – О.Ф.) у вигляді тримання під вартою, або його зміни на більш м'який запобіжний захід, про що постановляє ухвалу. На думку Л.М. Лобойка, термін «обрання запобіжного заходу» означає прийняття рішення про запобіжний захід, а термін «застосування запобіжного заходу» є процесуальною дією з моменту прийняття рішення про обрання запобіжного заходу і до моменту скасування чи обрання такого запобіжного заходу [4, с. 443].

Запобіжні заходи мають специфічну мету, яка передбачена ч.1 ст. 177 КПК України, – забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується. Засто-

сування запобіжного заходу з будь-якою іншою метою неприпустиме [5, с. 403].

Застосування запобіжних заходів законодавець пов'язує з наявністю відповідних підстав.

У вітчизняній процесуальній літературі стверджується, що підстава застосування запобіжного заходу поділяється на загальну і особливу складові. Загальною складовою є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а особливою – наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, а також засуджений може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України [5, с. 404]. Крім того, погоджуємося з позицією Ю.М. Грошевого, який вважає ще однією складовою підстав застосування конкретного запобіжного заходу – наявність відомостей про те, що іншими запобіжними заходами виконання завдання кримінального провадження є неможливим [6, с.222].

У національному законодавстві поняття «обґрунтована підозра» не визначене, однак враховуючи положення Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», слідчим суддям, суду слід враховувати позицію Європейського суду з прав людини, яка відображена у п. 175 рішення від 21 квітня 2011 року у справі «Нечипорук і Йонкало проти України». Згідно даного рішення «термін «обґрунтована підозра» означає, що існують факти або інформація, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити правопорушення (рішення у справі «Фокс, Кемпбелл і Гартлі проти Сполученого Королівства» від 30 серпня 1990 року, п. 32, Series A, № 182)» [7].

На практиці, мотивуючи наявність обґрунтованої підозри, правильним видається покладання слідчого судді на докази, наявні у справі. Для прикладу, про наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним С. кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України, слідчим суддею вказано на протокол допиту потерпілої, протокол огляду місця події, протокол допиту свідка та інші докази, в яких є інформація, яка переконує, про яку особу йдеться [8].

Однак трапляються випадки, що визнання підозрюваним себе винним слідчі судді також вважають обґрунтованою підставою для ствердження, що саме ця особа вчинила правопорушення [9]. Якщо визнання особою своєї вини не підтверджується жодними доказами, вважаємо, що така практика суперечить кримінальному процесуальному законодавству.

З одного боку, повідомлення особі про підозру, затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення або складання обвинувального акта щодо особи – ще не є підставою для застосування запобіжного заходу, адже для обрання останнього необхідна інформація, що конкретна поведінка особи може завадити нормальному ходу досудового розслідування [2, с. 80]. З іншого боку, неправильна оцінка доказів, які підтверджують вчинення кримінального правопорушення особою, може призвести до помилки при застосуванні запобіжного заходу. Застосування запобіжного заходу за відсутності доказів, які вказують на причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, є незаконним.

Стосовно особливої складової підстав застосування запобіжного заходу варто зазначити, що вказані обставини несуть прогностичний характер. Важко з точністю прогнозувати поведінку особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення. Висновки про таку поведінку повинні базуватися не на інтуїтивних припущеннях, а на об'єктивно встановлених фактах. Як зазначає А.П. Рижаків, під час розслідування злочину слідчий вивчає обставини справи, оцінює докази, які характеризують особу підозрюваного, обвинуваченого, характер його вини і т. д., що є вихідними даними при вирішенні питання про запобіжні заходи [10, с. 10]. Лише давши оцінку всім фактичним обставинам справи, і на основі доказів можна зробити висновок про можливу поведінку підозрюваного, обвинуваченого.

З.Ф. Коврига, аналізуючи поняття «достатні підстави», також вважає, що під такими слід розуміти «достатні дані», отримані з передбачених законом джерел, і свідчать про неналежну поведінку обвинуваченого, який порушує правомірні вимоги слідчого чи суду [1, с. 95].

Тож «достатніми підставами» для застосування запобіжних заходів є наявні у матеріалах кримінального провадження докази. Виходячи з положення ч. 2 ст. 177 КПК України підставою для застосування запобіжного заходу є докази, які вказують на наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також на наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно

впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Ю.М. Грошовий слушно зазначав, що ймовірність є цілком прийнятною для процесуальних рішень, якщо вона спирається на певні факти, які мають достовірний характер [6, с. 223]. При цьому, говорячи про достовірність фактичних даних, Є.Р. Муртазін звертає увагу на те, що потрібно враховувати помилку, внаслідок якої фактичні дані перейдуть у категорію ймовірних, тому необхідно уважно ставитись до процесу дослідження і оцінки доказів [11, с. 25].

Доказами того, що особа може переховуватись від органів досудового розслідування та/або суду може бути інформація про аналогічну поведінку підозрюваного, обвинуваченого в минулому, який чинив опір при затриманні, порушував раніше обраний запобіжний захід, не прибував на виклик без поважних причин до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, знаходився в розшуку з інших кримінальних проваджень, не має постійного місця проживання або залишив таке без повідомлення відповідних органів.

Здебільшого слідчі судді, суди, покликаючись на ризик можливості переховування особи, не вказують на конкретні обставини, які дають підстави так вважати. Наприклад, застосовуючи до підозрюваного запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання, слідчий суддя мотивував своє рішення тим, що прокурором під час розгляду клопотання доведено наявність обґрунтованої підозри, передбаченої ст. 128 КК України, та достатність підстав вважати, що підозрюваний може переховуватися від органів досудового розслідування і вчиняти інші кримінальні правопорушення [12]. При цьому не вказано, які саме підстави свідчать про таку можливу поведінку підозрюваного.

На наявність ризику, який свідчить про можливість особи переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду правомірно вказав слідчий суддя, обираючи підозрюваному Я. запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, оскільки той виїхав із місця проживання на роботу в іншу область, знаючи про здійснення кримінального провадження щодо нього, при цьому, не повідомивши органи досудового розслідування [13].

Застосування запобіжних заходів – це повноваження слідчого судді, суду, яке трансформується у їх обов'язок лише у тих

випадках, коли для цього є підстави, передбачені законом. Відсутність таких підстав слідчий суддя, суд повинні розцінювати, як відсутність у них права для застосування запобіжного заходу.

Доказами того, що особа може знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, можуть вважатися: обіймання підозрюваним, обвинуваченим посади, яка надає йому доступ до вказаних речей і документів, та наявність відомостей про надання розпоряджень іншим особам щодо даних речей і документів; якщо під час досудового розслідування ще не проведено всіх необхідних слідчих дій щодо речей і документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, особливо, коли такі не встановлені, і є відомості щодо спроб підозрюваного, обвинуваченого знищити, сховати або спотворити будь-яку із вказаних речей чи документів.

Для прикладу, слідчим суддею застосовано до особи запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, мотивуючи таке рішення, крім іншого, тим, що підозрюваний вчинив збут та знищення майна, набутого злочинним шляхом [14].

Доказами того, що особа може незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні можуть свідчити факти підкупу чи погрози в адресу вказаних осіб. На практиці слідчі судді та суди часто формально посилаються на вказаний ризик без наведення доказів, які дали підставу дійти такого висновку.

Під доказами того, що особа може перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином, маються на увазі відомості, що вказують на небажання підозрюваних, обвинувачених допомагати органам досудового розслідування, суду встановлювати істину у справі, хоча особа не зобов'язана цього робити. Доказами можуть бути дані, які свідчать про підкуп чи погрозу органів, які здійснюють правосуддя, посягання на їхнє життя.

Вказаний ризик також вказується формально і не підкріплюється належними доказами. Так, слідчим суддею задоволено клопотання про обрання підозрюваному К. запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, оскільки він може впливати на свідків, перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином, що свідчить про неможливість запобігання цим ризикам шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів [15].

Положення про те, що однією з підстав для застосування запобіжних заходів є докази, які вказують на можливість вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується особа, неоднозначно сприймається як в теорії, так і у правозастосовній діяльності.

Висновок щодо можливості вчинення іншого кримінального правопорушення деякі автори вважають суперечним засаді презумпції невинуватості, яка резюмує невинуватість у минулих злочинах, вже не говорячи про майбутні. Тому можливі майбутні кримінальні правопорушення підозрюваного, обвинуваченого скоріш за все можна розглядати як перешкоджання кримінальному провадженню [16].

Про неоднозначне тлумачення вказаного ризику свідчить і судова практика. Так, слідчий суддя, мотивуючи задоволення клопотання слідчого про застосування щодо підозрюваного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, окрім формального перерахування ризиків, вказав на можливість підозрюваного вчинити інше кримінальне правопорушення, про що свідчить вчинення ним злочину повторно [17].

Окрім підстав, вказаних у ч. 2 ст. 177 КПК України, при обранні запобіжного заходу необхідно враховувати й обставини, перераховані у ст. 178 КПК України. До них належать: 1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; 2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується; 3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого; 4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців; 5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання; 6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого; 7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого; 8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого; 9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше; 10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення; 11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

Крім цього, при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу щодо неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого повинні враховуватись його вікові та психологічні особливості і рід занять (ч. 1 ст. 492 КПК України).

Такі обставини по суті є непрямими доказами того, чи підозрюваний, обвинувачений: виконуватиме покладені на нього процесуальні обов'язки, переховуватиметься від органів досудового розслідування та/або суду; намагатиметься знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; намагатиметься незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; намагатиметься перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; намагатиметься вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому він підозрюється, обвинувачується.

Тож при прийнятті рішення про обрання запобіжного заходу необхідно враховувати дві групи доказів: а) які безпосередньо підтверджують наявність таких підстав (ч. 2 ст. 177 КПК України); б) які опосередковано підтверджують їх наявність (обставини, вказані у ст. 178 КПК України).

З передбаченого переліку обставин, слідчі судді, суди найчастіше враховують тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винним у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується. Звичайно, що ця обставина має значення, оскільки деякі запобіжні заходи неможливо обрати без наявності відповідної санкції. Однак, часто тяжкість злочину, покарання стають підставою для застосування того чи іншого запобіжного заходу, особливо тримання під вартою, який є винятковим запобіжним заходом. Так, слідчий суддя мотивував задоволення клопотання слідчого про обрання підозрюваному Х. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою тим, що особа обґрунтовано підозрюється у вчиненні тяжкого злочину, може переховуватись від органів досудового слідства та суду, незаконно впливати на свідків, знищити, спотворити або приховати документи, які мають істотне значення для встановлення обставин злочину, оскільки ним вчинено тяжкий злочин, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі, що також свідчить про неможливість запобігання цим ризикам шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів, відсутні обставини, які

перешкоджають утриманню підозрюваного в слідчому ізоляторі, а тому клопотання підлягає задоволенню [18]. У даному випадку слідчий суддя підстави обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою мотивував тяжкістю злочину та покаранням, яке за нього передбачено, що є порушенням вимог КПК України.

Слідчим суддям, судам необхідно враховувати практику Європейського суду з прав людини, який неодноразово зазначав, що тяжкість обвинувачення не може сама по собі бути виправданням тривалих періодів тримання під вартою (рішення у справі «Євчус проти Литви») [19]. Обмеження розгляду клопотання про обрання, продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою лише переліком законодавчих (стандартних) підстав для його застосування без встановлення їх наявності та обґрунтованості до конкретної особи є порушенням вимог п. 4 ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (правова позиція Європейського суду з прав людини у справах «Белевиський проти Росії» від 1 березня 2007 р. та «Харченко проти України» від 10 лютого 2011 р.) [19].

Не завжди особі, до якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, вироком суду призначається покарання у виді позбавлення волі, адже в процесі судового розгляду пред'явлене раніше обвинувачення може бути змінено в бік пом'якшення.

Для прикладу, під час досудового розслідування особа Т. підозрювалась у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 115 КК України. Слідчий суддя ухвалою від 2 травня 2014 р. задовольнив клопотання слідчого про обрання підозрюваному Т. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, мотивуючи тим, що такий ніде не працює, може переховуватись від органів досудового розслідування, незаконно впливати на свідків, вчинити інше правопорушення, підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, яке відноситься до категорії тяжких, та за яке передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від семи до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна, і менш суворі запобіжні заходи не достатні для запобігання вищевказаним ризикам та не можуть гарантувати належну поведінку підозрюваного. Крім цього, визначено заставу в розмірі 80 мінімальних заробітних плат. Згодом вироком суду від 16 грудня 2014 року Т. визнано винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 125 КК України, та обрано покарання у виді обмеження волі строком на один рік, при цьому суд моти-

вував, що обвинувачення Т. за ч. 2 ст. 15 – ч. 1 ст. 115 КК України не знайшло свого підтвердження під час судового розгляду, оскільки в матеріалах кримінального провадження відсутні докази, які б свідчили про наявність у Т. умислу на вбивство [20]. Цей приклад свідчить про те, що слідчим, прокурорам при підготовці клопотання, слідчим суддям, судам при їх розгляді потрібно обґрунтовувати підстави для застосування того чи іншого запобіжного заходу, а не просто формально переписувати всі ризики, передбачені ст. 177 КПК України.

Висновки. Аналіз судової практики дозволяє стверджувати, що слідчі судді, суди не мають достатньої інформації, яка характеризує особу підозрюваного, обвинуваченого, що виключає можливість враховувати обставини, визначені ст. 178 КПК України, чим нівелюється така ознака запобіжних заходів, як особистий характер застосування щодо конкретного підозрюваного, обвинуваченого, засудженого. Відсутність обґрунтування підстав для застосування запобіжного заходу та автоматичне перенесення законодавчих положень у текст судового рішення порушує права і свободи людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коврига З.Ф. Уголовно-процессуальное принуждение // Воронеж, 1975. – 177 с.
2. Зинатуллин З.З. Уголовно-процессуальное принуждение и его эффективность (Вопросы теории и практики) / З.З. Зинатуллин – Казань : Изд-во Казанского университета, 1981. – 136 с.
3. Кисеев Н.М. Уголовный процесс // Учебник для студентов юридических факультетов. – Кишинэу, 2006.
4. Лобойко Л.М. Кримінальний процес : підручник. – К. : Істина, 2014. – 432 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією проф. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К. : Юстиніан, 2012. – 1224 с.
6. Грошевий Ю.М., Шило О.Г. Підстави обрання запобіжних заходів за новим КПК України // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ, № 1, 2013.
7. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Нечипорук і Йонкало проти України». – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/19612>.
8. Ухвала слідчого судді Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 22 серпня 2014 року // Архів Стрийського міськрайонного суду Львівської області.
9. Ухвала слідчого судді Золочівського районного суду Львівської області від 20 серпня 2014 року // Архів Золочівського районного суду Львівської області.
10. Рыжаков А.П. Меры пресечения. – М. : Информационно-издательский дом «Филинь», 1996. – 176 с.
11. Галимов Э.Р., Муртазин Р.М., Шагиева З.Х. Применение мер пресечения в судебных стадиях уго-

ловного процесу : монографія. – М. : Юрлітінформ, 2013. – 168 с.

12. Ухвала слідчого судді Золочівського районного суду Львівської області від 13 серпня 2014 року // Архів Золочівського районного суду Львівської області.

13. Ухвала слідчого судді Жидачівського районного суду Львівської області від 21 листопада 2014 року // Архів Жидачівського районного суду Львівської області.

14. Ухвала слідчого судді Жидачівського районного суду Львівської області від 04 липня 2014 року // Архів Жидачівського районного суду Львівської області.

15. Ухвала слідчого судді Золочівського районного суду Львівської області від 20 серпня 2014 року // Архів Золочівського районного суду Львівської області.

16. Смирнов А.В., Калиновский К.Б. Уголовный процесс : учебник для вузов / Под общ. ред. А.В. Смирнова. СПб. : Питер, 2004. – 697 с.

17. Ухвала слідчого судді Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 22 серпня 2014 року //

Архів Стрийського міськрайонного суду Львівської області.

18. Ухвала слідчого судді Галицького районного суду м. Львів від 26 грудня 2014 року // Архів Галицького районного суду м. Львів.

19. Узагальнення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ практики застосування судами загальної юрисдикції першої та апеляційної інстанції при здійсненні судочинства у кримінальних справах статей 3, 5, 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року за 2011 – перше півріччя 2012 року. Режим доступу : http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html.

20. Ухвала слідчого судді Червоноградського міського суду Львівської області від 02 травня 2014 року міського суду Львівської області від 16 грудня 2014 року; вирок Червоноградського міського суду Львівської області // Архів Червоноградського міського суду Львівської області.